

Novice iz Jablaniške doline

UVODNIK

Center za razvoj Litija že leto in pol uspešno izvaja evropski projekt **Listen to the voice of villages**, ki je sedaj na polovici poti do zaključka. Projektne aktivnosti na vseh treh pilotnih območjih potekajo po predvidenem planu in v skladu z dogovori. Na Dolah pri Litiji smo pripravili celostno grafično podobo in spletno stran, sedaj pa se pogovarjamo še o upravljanju območja. Poleg tega urejamo ozančevanje samega območja, domačij in oglarske poti. Za pilotno območje Velike planine smo izdali knjižico Po pastirskih poteh. Tudi tu zaključujemo z označevanjem območja, potekajo pa aktivnosti za zaščito posebnega sira – trniča. V Jablaniški dolini smo za potencialne ponudnike pripravili poslovne načrte in smernice HACCP, skupaj z društvi pa smo organizirali tudi prireditev Dan jagod in špargljev, izvedbo katere smo zelo zadovoljni. Pred nami je že nov projekt **Jesen-ski dnevi odprtih vrat na kmetijah v Jablaniški dolini**, o katerem pišemo tudi v tej številki Jablaniških novic, pripravljamo pa se tudi že na nove dneve jagod in špargljev 2011.

Verjamemo, da bomo skupaj še uspešnejši.

Aleksandra Gradišek, Center za razvoj Litija

DRUŠTVA V JABLANIŠKI DOLINI, KI DELUJEJO V JAVNEM INTERESU

Društvo LAZ je uspešno zaprosilo za **status društva, ki deluje v javnem interesu** na področju razvoja podeželja. To pomeni, da društvu lahko vsi zavezanci za plačilo dohodnine name-nite 0,5 % dohodnine. Zaradi tega ne boste nič na slabšem – razlika je le v tem, da bo 0,5 % plačane dohodnine šlo društvu, in ne v državni proračun. Društvu LAZ tako ne bo več treba plačevati upravnih taks, poleg tega pa se status v javnem interesu na razpisih točkjuje z dodatnimi točkami.

Davčni zavezanci lahko posameznemu upravičencu namenite 0,1 %, 0,2 %, 0,3 %, 0,4 % ali 0,5 % dohodnine, seštevek vseh pa ne sme presegati 0,5 %. Primer: Društvu A namenite 0,3 %, Društvu B pa 0,2 %. Kako lahko to storite? Zahtevo za namenitev dela dohodnine lahko izpolnite na spletu z uporabo aplikacije e-Davki, na strani DURS poiščete in natisnete izjavo, ali pa se osebno oglasite na pristojnem davčnem uradu in zahtevo podate ustno na zapisnik. Enak status, kot ga je pred kratkim pridobilo društvo LAZ, imata tudi **PGD Jablanica in PGD Breg – Tenetiše**.

OD ZIDANICE DO ZIDANICE

V nedeljo, 12. septembra smo se člani in simpatizerji društva LAZ odpravili na strokovno ekskurzijo na **Dolenjsko**. Jutranje meglice so se razpršile takoj, ko smo zapustili Litijsko kotlino. Mehka valovita pokrajina nas je spremljala vse do nedrja Dolenjske – Novega mesta. Sprehodili smo se po starem delu mesta, ki se je nekoč imenovalo Rudolfsverd. Rudolf je bil namreč avstrijski vodja, ki je kraju podelil mestne pravice. Novo mesto obdaja sedem gričev. Povzpeli smo se na najvišjega, kjer stoji Kapitelj in pokukali v notranjost cerkve sv. Nikolaja, ki stoji na tem mestu že od 14. stoletja.

Zatem smo se počasi odpravili proti zaspani zeleni dolenjski lepotici Krki, kjer so nas pričakali **Rudolfovi splavarji**. Na splavu smo preživeli debelo uro in pol. Deležni smo bili hudomušnega animiranega programa, splavarji so nas seznanili o življenju v mestu ob reki nekoč in danes. Za zaključek so medse sprejeli novega splavarja, ki pa si je to čast moral prislužiti, saj so preizkusili njegovo teoretično in praktično znanje. Brez okušanja opojne dolenjske kapljice – cvička pa tudi ni šlo.

Nasmejanih obrazov smo zapuščali splav in se še zadnjič ozrli proti reki Krki, ki nam je umirila notranji duh. Povzpeli smo se v vas Grčevje, na 500 metrov nadmorske višine, kjer stoji cerkvičica sv. Jurija, zavetnika vinogradnikov. Ima dolgo zgodovino, zgodbo o njej pa obiskovalcem na poseben način predstavijo domačini. V Jablan-

ški dolini imamo štiri cerkve, ki so lahko prav tako zanimive za turiste, le v zgodbo jih moramo vplesti.

Po kratkem orgelskem koncertu in panoramskem razgled-ovanju na Trško goro, Gorjance, Trdinov vrh in nižinski del Dolenjske smo se odpravili v vas Paha, kjer smo na **Matjaževi domačiji** prisluhnili zgodbi o cvičku. Na domačiji sprejemajo goste v 150 let stari, s slamo kriti hiši, v kateri je možno preživeti tudi letni dopust. Poleg hiše stoji 200 let star skedenj, ki je namenjen izobraževalni dejavnosti in degustacijam. Z zanimanjem smo prisluhnili predstavitvi cvička, njegovih sestavin, sorodnih trt in kulturi pitja. Naučili smo se, da mora biti kozarec za vino vedno suh, ob pitju ga vedno držimo za pecelj. Ker so bili med nami tudi vinogradniki, smo si ogledali tudi primer **»Turizma v zidanicah«**, programa, ki ga trži Kompas Novo mesto. Slovenija je bogatejša za privlačen in atraktiven turistični proizvod, ki je namenjen turistom, ki iščejo avtentičnost, pristno ponudbo, mir in sprostitvev na podeželju. Oprema zidanic je sodobna in nudi turistom vse, kar potrebuje za sodoben oddih.

Gostoljubnost gostiteljev nas je prevzela in s težkim srcem smo zapustili Paho. Odpravili smo se na eno večjih kmetij na Dolenjskem, Škrbina, ki se ukvarja z živinorejo, predelavo mesa, vinogradništvom, turizmom na kmetiji in turizmom v zidanicah. Sedemčlanska družina upravlja svojo kmetijo kot s srednje velikim podjetjem. Že od nekdaj je znano, da so v družinskih podjetjih odnosi bolj pristni in posledično poslovanje uspešnejše. Na njihovi turistični kmetiji so nam postregli z okusnim domačim kosilom. Polni vtisov smo pozno popoldne zapustili dolenjsko gričevje.

Mojca Hauptman

JESENSKI DNEVI ODPRTIH VRAT NA KMETIJAH V JABLANIŠKI DOLINI

V septembru in oktobru bodo na kmetijah v Jablaniški dolini potekali jesenski dnevi odprtih vrat. Sodelovalo bo sedem kmetij, ki bodo obiskovalcem predstavile raznoliko ponudbo pridelkov in izdelkov dopolnilnih dejavnosti. Obiskovalci bodo na kmetijah lahko spoznali pridelavo domače hrane in dobrote tudi pokusili.

V Jablaniški dolini bodo vrata odprle naslednje kmetije:

Nedelja, 26. september 2010:

EKO kmetija BANCERL, Jablaniški potok 1, 1275 Šmartno pri Litiji

Ponudba: gobe šitaki, jagenjčki, zeliščni čaji, kis, ribe.

Najmlajši se bodo zabavali na igralih, tisti malo bolj radovedni pa bodo prisluhnili predstavitvi ekološkega kmetovanja, ovčjereje, ribogojstva ter zeliščarstva.

Ekološka domačija VOVK, Gradišče pri Litiji 1, 1275 Šmartno pri Litiji

Ponudba: poljski pridelki, zeliščni čaji, zeliščna žganja, vino, gobe, degustacija.

Domačija se ukvarja z ekološko pridelavo. Otroci jo poznajo po poletnih taborih, kolesarji pa po poteh, ki vodijo tu mimo. Na kmetiji se ukvarjajo predvsem z živinorejo, dodatno pa še s sadjarstvom ter pridelavo zelenjave.

Domačija SPOMINOV, Gradišče pri Litiji 7, 1275 Šmartno pri Litiji

Ponudba: na domačiji možen ogled Razstava o času

Amalija in Marko Samec v svoji starejši obnovljeni hiši pripravljata razstave starih predmetov. Trenutno poteka Razstava o času. Ogledate si lahko tudi stare slike njunih prednikov in sorodnikov. Neverjetna zbirka starih slik vas popelje nazaj v preteklost.

Sobota, 2. oktober 2010:

Kmetija PR` FAKIN, Zg. Jablanica 12, 1275 Šmartno pri Litiji

Ponudba: jagenjček, fižol, krompir, sezonska zelenjava, jajca, žganje, vložena zelenjava.

Je manjša kmetija, ki se je do nedavnega ukvarjala z živinorejo. Zaradi lažje obdelave zemlje so se pred dvema letoma odločili za vzrejo drobnice. Trenutno imajo 12 burskih kozic. Na kmetiji lahko dobite še domače vino, jajca ter sezonsko zelenjavo.

Domačija PR` FELIKS, Zg. Jablanica 9, 1275 Šmartno pri Litiji

Ponudba: sezonska zelenjava, fižol, jajca, vino, jabolka, jabolčni sok.

Na novo preurejena kmetija, ki je dobila ime po furmanu Feliksu. Pri Feliksovich se pesem in glas harmonike sliši skoraj vsak dan. Možen je nakup jesenskih pridelkov, ki so pridelani z dušo.

Nedelja, 10. oktober 2010:

Kmetija Pr` JANEZ, Gradišče pri Litiji 14, 1275 Šmartno pri Litiji.

Ponudba: predelano sadje (marmelada, grozdni sok, vino, mošt) zelišča.

Janezova kmetija spada med manjše hribovite kmetije. Na kmetiji se ukvarjajo z živinorejo, vinogradništvom, sadjarstvom, v zadnjem času pa tudi vzgojo zelišč in dišavnic. Zaradi sončne lege zelo dobro uspeva vinska trta in sadje starih sort.

Nedelja, 17. oktober 2010:

EKO kmetija PR` KOKOL, Gradišče pri Litiji 2, 1275 Šmartno pri Litiji.

Ponudba: krušni izdelki (potice, kruh, rezanci), vino, pridelki (koleraba, korenje), mesnine.

Izletniki so deležni prav prisrčnega sprejema, saj jih na kmetiji sprejmejo kar tri generacije. Gospodinja Breda ima registrirano dopolnilno dejavnost peka kruha na tradicionalen način, zato boste lahko degustirali domači kruh in potice. Imajo tudi ekološko mleko in mlečne izdelke.

Domačija SPOMINOV, Gradišče pri Litiji 7, 1275 Šmartno pri Litiji.

Ponudba: na domačiji možen ogled Razstave o času

Nedelja, 24. oktober 2010:

Ekološka domačija VOVK, Gradišče pri Litiji 1, 1275 Šmartno pri Litiji.

Ponudba: poljski pridelki, zeliščni čaji, zeliščna žganja, vino, gobe, degustacija.

Domačija SPOMINOV, Gradišče pri Litiji 7, 1275 Šmartno pri Litiji.

Ponudba: na domačiji možen ogled razstava o času

Vse kmetije bodo odprte med 10. in 18. uro. S potrjenim kuponom na letaku imajo obiskovalci 10 % popust za nedeljsko kosilo v gostilni Pustov mlin v Cerovici. Vabljeni!

Vsakokrat si lahko ogledate tudi edinstveno zbirko prodnikov na Bregu pri Litiji, ki bo odprta od 14. do 16. ure.

MEDNARODNI DAN EKOLOŠKIH KMETIJ V SLOVENIJI

V nedeljo, 26. septembra 2010, na Mednarodni dan ekoloških kmetij, bodo za obiskovalce že tradicionalno odprle svoja vrata ekološke kmetije tudi na našem območju.

Tako v svetu kot pri nas je opaziti večje zanimanje potrošnikov in kmetijskih politik za tovrstno pridelavo zdrave hrane. V Sloveniji je krovna organizacija ekoloških kmetov **Zveza združen ekoloških kmetov**, med katerimi je tudi naše združenje »Zdravo življenje« s sedežem v Lukovici, ki pokriva naše območje. Združenje je zelo aktivno,

saj se večina od devetdesetih članov redno udeležuje promocijskih akcij, kot je na primer Zasavski EKO sejem, ki poteka vsako leto.

Svoja vrata bodo odprle tudi tri ekološke kmetije iz naše neposredne okolice. Ekološki čebelar **Ladislav Vozelj** iz Dragovškega nam bo predstavil razliko med ekološkim in konvencionalnim čebelarjenjem. Za pokušino bo ponudil različne vrste svojega medu in medene izdelke.

Na ekološki domačiji **Vovk na Gradišču pri Litiji** bomo začutili pristen utrip domačije, kjer se ukvarjajo z vzrejo krav dojilj in organizacijo taborov za otroke in starejše. Brez domačih dobrot tudi ne bo šlo.

Na ekološki kmetiji **Bancerl v Jablaniškem potoku** pa se boste lahko seznanili z ovčerejo, ribogojništvom, gobarstvom, učnega programa za osnovnošolce in še kaj se bo našlo. Na voljo bo ovčji golaž in pečene postrvi iz domačega ribnika.

Vsi gospodarji naštetih kmetij vas bomo veseli od 10. ure naprej. Predviden uradni zaključek dogajanja bo ob 19. uri.